

Forsknings- og høyere utdanningskomiteen

Deres ref:

Vår ref: JØ

Dato: 17.04.2024

Akademikernes innspill til stortingsmelding om Opptak til høyere utdanning

Akademikerne er hovedorganisasjonen for personer med utdanning på masternivå eller tilsvarende. Vi representerer 265 000 medlemmer fra våre 13 medlemsforeninger. Akademikerne støtter de store linjene i regjeringens forslag til nytt opptakssystem for høyere utdanning. Det er på tide med en forenkling av dagens opptakssystem spesielt med tanke på tilleggspoengene.

Tilleggspoeng

Regjeringen foreslår å fjerne alle tilleggspoengene utenom poeng for gjennomført førstegangstjeneste og tilleggspoeng for realfag. I Akademikernes innspill til NOU 2022: 17 Veier inn - ny modell for opptak til universiteter og høyskoler støttet vi at man fjernet alle tilleggspoengene utenom poeng for realfag og fremmedspråk nivå 3.

Det er bra at regjeringen har lyttet til innspillene fra oss og andre og nå går inn for å beholde tilleggspoeng for realfag. Samfunnet står overfor store utfordringer som krever kompetanse innen realfagene. Derfor er det spesielt viktig å beholde realfagspoengene som et nødvendig incentiv for rekruttering til fagene.

Derfor frykter vi også konsekvensene av regjeringens forslag om å fjerne språkpoengene. Språkkompetanse er noe arbeidslivet både etterspør og trenger. Akademikerne frykter at færre vil velge å fordype seg i fremmedspråk når incentiver til å velge dem fjernes. Statistikk over fagvalg fra Utdanningsdirektoratets viser at antallet elever som velger fremmedspråk som programfag har gått opp siden innføringen av tilleggspoeng. Det gikk noe ned under pandemien, men det har igjen begynt å ta seg opp. Dette tyder på at tilleggspoengene har en positiv effekt på rekrutteringen til fagene. Dersom vi mister dette incentivet og færre søker fremmedspråk nivå 3 kan tilbudet blir redusert betraktelig eller bli helt borte. Kompetanse innen fremmedspråk er viktig for norsk næringsliv, men også i andre sammenhenger som sikkerhetspolitiske- og internasjonale samarbeid. Ved å fjerne tilleggspoeng for fremmedspråk går vi lenger vekk fra det internasjonale samarbeidet vi er så avhengige av.

Kvoter

Regjeringen foreslår å droppe kjønnspoeng til fordel for kvoter. Dette forslaget støtter Akademikerne. Kjønnspoengene har hatt liten effekt og vi tror kjønnskvote vil være mer treffsikre. På flere av studiene Akademikerne representerer er det et stort skille mellom kjønnene både når det gjelder søkere og opptak. Dette gjelder spesielt på de lange helseutdanningene, på veterinærstudiet og på jus der menn i økende grad er i mindretall. Også innenfor MNT-fagene er det store kjønnsforskjeller, men der har man i større grad lyktes med å rekruttere kvinner til utdanningene. Kjønnsubalanse i utdanningene vil naturlig nok forplante seg i arbeidslivet. Dette er negativt både for tilbudet og for arbeidsmiljøet. Med kjønnskvote kan vi sikre at de beste søkerne innenfor sin kvote kommer inn på studiet.

Mulighet til å ta opp fag

Akademikerne støtter regjeringens forslag om å beholde muligheten til å ta opp fag for å forbedre karakterene. Vi vet at omfanget av de som tar opp fag gjentatte ganger er mindre enn man har trodd. SSB-rapporten Privatister i videregående opplæring (2022/40) viser at over halvparten av alle forbedringsprivatistene i 2016/17 kun tok én eksamen, mens litt over 20 prosent tok to eksamener. Rapporten viser videre at forbedringsprivatistene i hovedsak hadde middels gode til middels dårlige karakterer fra ungdomsskolen, og at det ikke primært er snakk om elever som forbedrer allerede gode karakterer for å få toppkarakterer. Prioriteringer eller utfordringer man har hatt på videregående skal ikke hindre deg i å ta valg senere i livet.

For Akademikerne er det viktig at institusjonene fortsatt kan stille innholds- og nivåkrav. Innholdskravene reflekterer fagmiljøenes vurdering av hva som er nødvendige forkunnskaper hos studentene. Fagkrav vil også bidra til at alle studentene stiller med lik kompetanse når de starter på studier, for eksempel krav til realfag. Likefult må institusjonene kunne stille krav til nivå og Akademikerne er glade for at regjeringen ikke fjerner nivåkrav til lærerstudiet. Derimot er vi kritiske til å gi institusjonene dispensasjon.

Det er store endringer som foreslås og det er viktig at elevene blir godt kjent med disse. Der det er behov må man også vurdere å innføre overgangsordninger.

Med vennlig hilsen,
Akademikerne

—